

Recenzia

Businský, R.: The Genus *Pinus* L., Pines: contribution to knowledge. A monograph with cone drawings of all species of the world by Ludmila Businská. Acta Pruhoniana. 2008, 88, 126 p., prílohy. Náklad 500 ks.

Autor sa zaoberá taxonómiou a biogeografiou rodu *Pinus* L. viac ako 25 rokov. Za tento čas sústredil herbárový materiál a predovšetkým rozsiahlu zbierku šišiek a semien temer všetkých zástupcov rodu. Navštívil lokality a študoval prírodné populácie všetkých eurázijských druhov a poddruhov a tiež mnohých mexických druhov borovic. V priebehu uvedeného štúdia objavil a opísal tri nové druhy a niekoľko ďalších taxónov rodu.

V publikácii sú novo opísané nasledujúce taxóny: jeden nový druh z Mexika *Pinus stylesii* Frankis ex Businský, z eurázijských borovic jedna subspecies *P. merkusii* Jungh. et de Vriese subsp. *ustulata* Businský a dve variety: *P. uncinata* Ramond ex DC. subsp. *uncinata* var. *ancestralis* Businský a *P. nigra* J. F. Arnold subsp. *pallasiana* (Lamb.) Holmboe var. *fastigiata* Businský, ako aj šesť infragenerických taxónov: *Pinus* sect. *Nelsonia* Businský, *P.* sect. *Merkusia* Businský, *P.* subsect. *Squamatae* Businský, *P.* subsect. *Leucodermes* Novák ex Businský, *P.* ser. *Armandianae* Businský, *P.* subser. *Lambertianae* Businský. Zmenil tri taxonomické úrovne na *Pinus* ×*fallax* (Little) Businský, *P. longipedunculata* (Loock ex Martinez) Businský, a *P. nigra* J. F. Arnold var. *dalmatica* (Visiani) Businský; vybral jeden neotyp *Pinus tabuliformis* Carriere, lectotyp *P.* sect. *Pseudostrobus* Endl. *P. pseudostrobus* Lindl. V závere je prehľad autorovej predchádzajúcej bibliografie taxónov rodu *Pinus*.

Taxonomická revízia eurázijských borovic naväzuje na prvé zhrnutie výsledkov štúdia populácií a zozbieraného herbárového materiálu publikovaného v r. 1999. Prezentujú sa v nich nové poznatky v podobe doplnkov a zmien oproti pôvodnému článku.

Prehľad eurázijských druhov rodu *Pinus* obsahuje všetky známe druhy a akceptované vnútro-druhové taxóny s prirodzeným výskytom v oblasti Eurázie.

Prehľad študovaných taxónov a lokalít mexických borovic obsahuje súpis všetkých taxónov rodu *Pinus*, študovaných autorom v priebehu dvoch expedícií do Mexika. S výnimkou dvoch prípadov sa všetky lokality vzťahujú na prirodzené populácie resp. jedince.

Originálny prínos predstavuje na základe autorom vytvorenej 5-stupňovej klasifikácie bohato farebnými fotografiami ilustrovaný zoznam 17 najvzácnejších druhov a poddruhov svetových borovic.

Komentovanému svetovému kľúču rodu *Pinus*, v českom jazyku predchádza rozsiahly úvod, s historickým prehľadom predchádzajúcich kľúčov. V Systematickom kľúči rodu *Pinus* je identifikácia každého taxónu doplnená komentármi o prirodzenom zemepisnom rozšírení, využívaní človekom a ohrození, odkazmi na reprezentatívne vyobrazenie v literatúre, doplňujúce nomenklatorické údaje a vyobrazenie v grafickej prílohe tejto publikácie. Člení sa na Kľúč hlavných vnútro-druhových skupín *Pinus*, a Kľúč druhov, poddruhov a variet podľa sekcií a podsekcii *Pinus*. Praktickému využitiu má slúžiť Kľúč druhov rodu *Pinus* pestovaných na vonkajších stanovištiach v ČR, členený na kľúč k určeniu plodných jedincov a kľúč k určeniu neplodných jedincov. Nasleduje Prehľad medzidruhových krížencov rodu *Pinus*, členený na prírodných krížencov, spontánne v kultúre vzniklých krížencov a zámerne vytvorených krížencov. Kapitulu uzatvára špeciálna morfológická terminológia, kritické poznámky a zoznam citovanej literatúry.

pokračovanie na s. 26

pokračovanie zo s. 16

Prílohy sú podstatnou časťou práce. Tvoria ich:

– Systematický svetový prehľad druhov rodu *Pinus*. Táto príloha reprezentuje kompletný zoznam borovic akceptovaných autorom, usporiadaný podľa akceptovaných vnútorodových skupín. Zoznam obsahuje 116 druhov (43 z podrodu *Strobos*, 73 z podrodu *Pinus*).

– Grafická príloha, naväzujúca na komentovaný kľúč, obsahuje kresby šišíek všetkých svetových druhov rodu *Pinus* a niektorých medzidruhových hybridov zhotovených na vysokej profesionálnej úrovni. Autorkou kresieb je Ludmila Businská, manželka autora, ktorá sa obetavo zúčastnila väčšiny výskumných expedícií venovaných štúdiu prírodných populácií rodu *Pinus*.

– Záverom je niekoľko autorových čiernobielych fotografií z prírodných populácií nových taxónov borovic a tri fotografie z expedícií do Vietnamu.

Práca je cenným prínosom. Je to na iba dvojčlenný tím skutočne obdivuhodný výkon, plný podnetných, aktuálnych riešení. Dielo môže poslúžiť za vzor pre podobné spracovanie iných rodov. Jedinú, nepatrnú výhradu mám k zoznamu zámerne vytvorených krížencov. Chýbajú v nej trihybridy: *Pinus* × *vidakovičii* Borzan & Idžojtić, hibr. nov. (= *P. sylvestris* L. × (*P. densiflora* Siebold et Zucc. × *P. nigra* J. F. Arnold); *Pinus* × *kriebelii* Borzan & Idžojtić, hibr. nov. (= *P. nigra* J. F. Arnold × *P. sylvestris* L.) × *P. densiflora* Siebold et Zucc.); *Pinus* × *hagmanii* Borzan & Idžojtić, hibr. nov. (= *P. nigra* J. F. Arnold × *P. sylvestris* L.) × *P. thumbergiana* Franco). (Borzan, Ž. & Idžojtić, M. 2002: Description and identification of some trispecies hard pine hybrids. Forest Genetics. 9(3): 171–182.)

LADISLAV GREGUSS